DA’LEC BİN AHMED

Hadîs ve fıkıh âlimlerinden. Künyesi, Ebû İshâk Sicistanî’dir. 260 (m. 874) senesinde doğdu. 351 (m. 962)’de vefât etti. Mekke’de Ali bin Abdülazîz ve diğer âlimlerden, Basra’da Hişam bin Sirafî ve onun tabakasından, Rey’de Muhammed bin Eyyüb Beclisen’den, İbrâhîm el-Bûşencî’den, Nişâbûr’da zamanının âlimlerinden. Bağdâd’da Osman bin Sa’îd Dârimî’den, Muhammed bin Ribh’den hadîs-i şerîf işitip, ilim almış ve rivâyet etmiştir. İlmi çok olup, derin bir âlim idi. Kendisinden Dâre Kutnî, Hakim, İbn-i Zerkaviye, Ebû İshâk İsferayinî, Ebû Kâsım İbni Beşrân ve daha pekçok âlim ilim alıp rivâyette bulunmuştur. Hadîs ilminde sika (güvenilir, sağlam) idi. Zengin ve çok cömert bir zât olup, hayırlar ve iyilikleriyle meşhûr idi. Mekke’de, Bağdâd’da ve Sicistan’da hadîs âlimlerine tahsis edilmiş vakıfları vardı. Kendisi Mekke’de bir ev satın alıp, bir müddet Mekke’de oturdu. Daha sonra Bağdâd’a yerleşti.

Ebû Amr Muhammed bin Abbas şöyle anlatmıştır: “Da’lec bin Ahmed, beni evine götürmüştü. Evindeki malları, paraları gösterip, bunlardan istediğin kadar al, dedi. Teşekkür edip, sıkıntıda değilim, dedim.”

Ebû Bekr bin Ali bin Abdullah, bir zâtın şöyle anlattığını nakletmiştir: “Bir Cum’a günü Cum’a namazı kılmak için mescide gitmiştim. Önümdeki safta vekarlı, huşû’ sahibi bir zat gördüm. Devamlı namaz kılıyordu. Cum’a namazının başlamasına kadar nafile namaz kıldı. Heybetinden, kalbimde

ona karşı bir muhabbet hâsıl oldu. Sonra Cum’a namazı kılmaya kalktık. O gördüğüm zât, tedirgin bir hâlde elbisesine bürünerek, hep kendini birinden gizliyordu. Namazdan sonra sebebini sordum. Şöyle dedi: “Benim bir zata borcum var. Bu sebeble mahcubiyetimden böyle yapıyorum.” Kime borcun var dedim. Şu arkamda duran zâta, dedi. Meğer alacaklı olan zat, Da’lec bin Ahmed imiş. Bu sözleri Da’lec bin Ahmed’in o safta bulunan bir arkadaşı işiterek, gidip durumunu ona anlattı. O da, bu zâtı evine getirmesini söyledi. Evine gittiklerinde yemek ikram edip; borçlu zâta; “Senin borcun unutuldu” diyerek alacağını bağışladı. Ayrıca beşbin dirhem de, hediye verdi ve “Mescidde beni görüp, borçlu olduğundan dolayı üzülüp sıkıntıya düştüğün için hakkını helâl et” dedi.

İbn-i Ebî Musa’ya, bir yetime âit onbin dirhem, büyüyünce teslim edilmek üzere verilmiş ve kendisi vasî ta’yin edilmişti. Bir ara sıkıntıya düşüp, bu paraları harcamıştı. Yetim büyüyüp yetişince, kadı (hakim) paranın teslim edilmesini istedi. İbn-i Ebî Mûsâ durumu şöyle anlatmıştır: “Yetimin parası istendiği sırada ödeyecek param yoktu. Yeryüzü bana adeta dar geldi. Sıkıntıdan çâre aramaya başladım. Katırıma binip, Kerh şehrine doğru yola çıktım. Nereye gideceğimi, ne yapacağımı bilemiyordum. Katırı serbest bıraktım. Yolum Da’lec bin Ahmed’in mescidine vardı. Mescide girip sabah namazını Da’lec bin Ahmed’in arkasında kıldım. Namazdan sonra beni evine götürdü. Hoş geldin deyip, yemek hazırlattı. Sofraya oturunca; “Sende bir sıkıntılı hal görüyorum” dedi. Ben de, durumumu anlattım. “Yemeğini ye, ihtiyâcını hallederiz” dedi. Sonra sofraya tatlı geldi. Onu da yedikten sonra, sofradan kalkıp ellerimizi yıkadık. Hizmetçisine, “Şu kapıyı aç” diyerek bir kapı gösterdi. Kapıyı açıp, bir odaya girdi. Odada mallar ve para kasaları vardı. Bana onbin dirhem verdi Sevincimden uçacak gibi idim. Parayı aldıktan sonra vedalaşıp ayrıldım. Gidip borcumu ödedim. Aradan üç sene geçti. Bu zaman içinde işlerim iyi gitti. Otuzbin dinar kazandım. Daha önce aldığım onbin dirhemi ödemek için Da’lec bin Ahmed’e gittim. Yine beraber namaz kıldıktan sonra evine gittik. Sofra kuruldu. Yemek yedik. Yemekden sonra hâlimi hatırımı sordu. Ben de halimi bildirip, daha önce aldığım onbin dirhemi ödemek için geldiğimi söyledim. “Sübhanallah! Onu sana borç olarak vermedim, hediye ettim” dedi. Ben de, “Efendim bu malın aslı nedir ki, bana onbin dirhem hîbe ettiniz?” dedim. Şöyle cevap verdi: “Yetişip büyüyünce Kur’ân-ı kerîmi ezberledim, hadîs-i şerîf dinleyip, öğrendim ve ticâret yaptım. Bir tüccâr bana gelip, Sen; “Da’lec bin Ahmed misin?” dedi. “Evet” dedim. “Ben malımı ortak olmak üzere sana teslim etmek istiyorum. Bir defter tut, kazançları peyder pey teslim edersin” dedi. Ayrıca bu maldan bol bol sadaka dağıtmamı da, tenbîh etti. Ticâret yapmak üzere, bana binlerce dinar bıraktı. Her sene gelir giderdi. Her gelişinde de, bir o kadar daha mal getirirdi. Yine bir senenin sonunda gelip, “Ben, deniz seferlerine çıkan biriyim. Bir kazaya uğrayabilirim. Bu malın hepsi senindir. Bu maldan sadaka dağıt, câmi yaptır” dedi ve ayrılıp gitti. Ben de onun arzusunu yerine getiriyorum. Allahü teâlâ bana bol servet ihsân etti. Bunu ben hayatta olduğum müddetçe kimseye anlatma” dedi.

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 291

2) Mu’cem-ül-müellifîn cild-4, sh. 145

3) El-Bidâye ven-nihâye cild-11, sh. 241

4) Târîh-i Bağdâd, cild-8, sh. 387

5) Tezkiret-ül-Huffâz cild-3, sh. 881

6) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 8

7) Vefeyât-ül-a’yan cild-2, sh. 271